

МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ПІСЛЯВОЄННОГО ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Юрків Надія Ярославівна

доктор економічних наук, професор,

Національний інститут стратегічних досліджень

Шемасв Володимир Миколайович

доктор військових наук, професор,

Національний інститут стратегічних досліджень

Україна увійшла у третій рік кровопролитної війни внаслідок повномасштабного вторгнення росії. Отриманий досвід дозволив зміцнити спроможність власного виробництва озброєння та військової техніки, посилити довгострокові гарантії безпеки, через укладення низки угод з партнерами. Також відновлено економічне зростання, забезпечено макрофінансову стійкість, отримано згоду від Євросоюзу на початок переговорів про вступ до ЄС, здолавши цей шлях від подачі заявки у надзвичайно стислі строки.

На сьогодні визначено ТОП – 5 пріоритетів на 2024 р., серед яких: 1) Посилення обороноспроможності; 2) Пом'якшення наслідків війни і відбудова (де це найбільш потрібно і можливо); 3) Збереження макрофінансової стабільності; 4) Підтримка економічного зростання; 5) Поглиблення європейської інтеграції [1].

Розглянемо більш докладно напрям щодо пом'якшення наслідків війни і відбудови в динаміці подій цього року, які дозволяють укріпити віру українського народу у перемогу, відновлення знищеного окупантами майна та про допомогу в цьому наших західних партнерів:

– за інформацією посла США в Україні Бріджит Брінк, 12 січня 2024 р. було проведено зустрічі, присвячені прискоренню інвестицій американського бізнесу в Україну задля її відновлення. Спецпредставниця Сполучених Штатів з питань відбудови України Пенні Пріцкер, перебуваючи в Києві з візитом разом з керівниками кількох американських приватних компаній, провела зустріч з віцепрем'єром з питань відбудови Олександром Кубраковим, де йшлося про практичні кроки для збільшення українського експорту і відновлення життєздатності її економіки. При цьому, у листопаді минулого року, Сполучені Штати призначили ще одного спецпосадовця з питань України – радника з інфраструктурних проєктів Роберта Мерінера, який буде базуватися у Києві [2];

– за підсумками цих зустрічей, в лютому цього року Спеціальна представниця Сполучених Штатів з питань відбудови України Пенні

Пріцкер, виступаючи на засіданні Чиказької ради з глобальних питань, заявила, що бачить можливості для відновлення в таких секторах економіки України: як сільське господарство, видобуток корисних копалин, гірничо-металургійна промисловість, енергетика, транспорт та логістика, оборонне виробництво та технології [3];

– у березні 2024 року Державний департамент США та Німецький фонд Маршалла (GMF) оголосили про створення «Партнерства міст України» (UCP), який сприятиме створенню нових трансатлантичних партнерств, програм та альянсів між європейськими та американськими організаціями, щоб допомогти у відновленні та розбудові до трьох українських міст.

Зазначене партнерство прагне залучити ключових зацікавлених сторін, технічних експертів та фінансових партнерів до зусиль в межах проєкту UCP, щоб «використати енергію та винахідливість бізнесу й приватного сектору, університетів, неурядових організацій та фондів. У цьому процесі UCP допоможе новому поколінню українських міських чиновників, містобудівників, архітекторів, інженерів та будівельних бригад краще відбудовувати міста, використовуючи сталі методи та досвід.

Цей проєкт залучатиме та координуватиме роботу з урядом України, Європейським Союзом (ЄС) та його державами-членами, банками розвитку та двосторонніми донорами, щоб допомогти містам-бенефіціарам знайти ресурси, необхідні для відбудови. Очікується, що трирічна ініціатива буде офіційно запущена на червневій Конференції з відновлення України в Берліні і завершиться, коли міста будуть готові розпочати роботу [4];

– 16 квітня 2024 року парламентська асамблея Ради Європи ухвалила резолюцію про підтримку відбудови України. Євродепутати закликають усі країни, де РФ має рахунки, вжити необхідних заходів, щоб забезпечити передання цих активів для відновлення інфраструктури України. У резолюції Рада Європи заклкала до створення міжнародного компенсаційного механізму під її егідою – Реєстру збитків. Наразі цей новостворений Реєстр розпочинає трудомісткий процес реєстрації українських збитків для міжнародної претензійної процедури, країни, які заморозили російські активи, повинні передати ці активи до міжнародного компенсаційного фонду. Для ефективної реалізації процедури запропоновано створити міжнародну комісію, яка розглядатиме претензії щодо відшкодування збитків, зафіксованих у Реєстрі [5];

– 18.04.2024 р. Україною був презентований проєкт закону «Про засади відновлення України», який опрацьовується з залученням широкого кола зацікавлених сторін (широкого кола експертів і представників громадськості). Він також враховує досвід відновлення в умовах війни, отриманий при впровадженні проєктів на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях. Його головна мета –

забезпечення ефективного, прозорого та підзвітного відновлення України з метою сталого зростання економіки, спричинених збройною агресією, який дозволить посилити громадський контроль над процесами відновлення, а також стимулюватиме міжнародне співробітництво – як на державному рівні, так і на рівні громад і регіонів.

Цей документ, зокрема визначає поняття відновлення, затверджує його ключові принципи та особливості здійснення, перелік об'єктів та суб'єктів відновлення, і найголовніше – визначає джерела фінансування. А також закріплює обов'язковість використання державної цифрової екосистеми управління відновленням DREAM, яка забезпечує прозорість та підзвітність проєктів відновлення на кожному етапі їхнього впровадження та не дозволяє використовувати кошти не за їх цільовим призначенням [6].

Серед пропозицій до зазначеного законопроекту вбачається за доцільне чітко передбачити та розмежувати адміністративну та кримінальну відповідальність за нецільове використання коштів, призначених для відновлення України, а також передбачити створення інструментарію фінансування ОПК у вимірі післявоєнного відновлення економіки та забезпечення обороноздатності України.

Список використаних джерел:

1. Гетманцев Д.. План дій на 2024 рік: озброєння, відбудова, економічне зростання та рух до ЄС. Основні виклики для української економіки на 2024 рік та пріоритети економічної політики і фінансової сфери. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/03/6/710794/>
2. До Києва прибула спецпредставниця США з питань відбудови України. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2024/01/12/7177324/>
3. Спецпредставниця США сподівається, що американські компанії допоможуть відновити Україну. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2024/02/15/7179712/>
4. Держдеп США та Німецький Фонд Маршалла створили партнерство для відновлення міст України. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2024/03/7/7181247/>
5. ПАРЕ ухвалила резолюцію про підтримку відновлення інфраструктури України. URL: <https://proeksp.in.ua/parye-uhvalyla-rezolyucziyu-pro-pidtrymku-vidnovlennya-infrastruktury-ukrayiny/>
6. Робоча група обговорила проєкт закону «Про засади відновлення України». URL: <https://proeksp.in.ua/robocha-grupa-obgovoryla-proyekt-zakonu-pro-zasady-vidnovlennya-ukrayiny/3>